

Міністерство охорони здоров'я України
Полтавський державний медичний університет
кафедра психіатрії, наркології та медичної психології

СИЛАБУС

Психологія і культура

(назва навчальної дисципліни)

Вибіркова дисципліна

(дисципліна нормативна/вибіркова)

рівень вищої освіти

другий (магістерський) рівень вищої
освіти

галузь знань

22 «Охорона здоров'я»

Спеціальність

225 «Медична психологія»

кваліфікація освітня

магістр медичної психології

кваліфікація професійна

лікар-психолог

освітньо-професійна програма

«Медична психологія»

форма навчання

Денна

курс та семестр вивчення навчальної

I курс, 1 семестр

дисципліни

УХВАЛЕНО»

на засіданні кафедри психіатрії,
наркології та медичної психології

Зав. кафедри _____ Андрій Скрипніков

Протокол від 28.08.2024 № 1

Полтава – 2024 рік

ДАНІ ПРО ВИКЛАДАЧІВ, ЯКІ ВИКЛАДАЮТЬ НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Прізвище, ім'я, по батькові викладача (викладачів), науковий ступінь, учене звання	д.мед.н., професор Скрипніков А.М. д.мед.н., професор Ісаков Р.І. д.мед.н., професор Герасименко Л.О.
Профайл викладача (викладачів)	https://psychiatry.pdmu.edu.ua/team
Контактний телефон	+380504050196 +380507562244
E-mail:	psychiatry@pdmu.edu.ua
Сторінка кафедри на сайті ПДМУ	https://psychiatry.pdmu.edu.ua/

ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Обсяг навчальної дисципліни

Кількість кредитів / годин – 3 / 90, із них:

Практичні (семінари) (год.) – 30

Самостійна робота (год). – 60

Вид контролю Залік

Політика навчальної дисципліни

При організації освітнього процесу викладачі та студенти діють відповідно до нормативних документів України та Полтавського державного медичного університету, зокрема, Положення про організацію освітнього процесу в Полтавському державному медичному університеті (<https://www.pdmu.edu.ua/n-process/department-npr/normativni-documenti>).

Полтавський державний медичний університет є самостійним, незалежним і відповідальним вищим навчальним закладом у прийнятті рішень стосовно розвитку академічних свобод, організації освітнього процесу, внутрішнього управління, економічної та іншої діяльності, самостійного добору та розстановки кадрів у межах, установлених Законом України «Про вищу освіту» (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/print1382613528661298#Text>).

Навчальна дисципліна «Психологія і культура» є вибірковою, відповідно до Положення про порядок формування індивідуальних освітніх траєкторій здобувачами освіти ПДМУ.

Вивчення навчальної дисципліни в практиці лікаря-психолога потребує: підготовки до практичних занять; виконання самостійної роботи відповідно до силябусу навчальної дисципліни; опрацювання рекомендованої базової, допоміжної літератури, інформаційних ресурсів.

Підготовка та участь у практичних заняттях передбачає: ознайомлення з силабусом навчальної дисципліни та тематичними планами практичних занять; вивчення теоретичного матеріалу; виконання завдань, запропонованих для самостійного опрацювання.

Результатом підготовки до заняття має бути набуття студентами теоретичних знань та практичних навичок щодо культурних аспектів роботи лікаря-психолога. Відповідь студента має демонструвати ознаки самостійності виконання поставлених завдань, відсутність ознак повторюваності та плагіату.

Контрольні заходи оцінювання навчальної діяльності студентів включають поточний та підсумковий контроль знань, умінь і навичок відповідно до Положення про організацію та методику проведення оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти в Полтавському державному медичному університеті (https://www.pdmu.edu.ua/storage/department-npr/docs_links/NMQ6RVrpAGYUkpw1JoSJaApnMMMwbKdxQN9FC2hu.pdf).

Контрольні заходи базуються на принципах: відповідності стандартам вищої освіти; використання стандартизованої та уніфікованої системи діагностики, спрямованої на застосування знань; визначеності критеріїв оцінювання; об'єктивності та прозорості технології контролю. Викладач обов'язково оцінює успішність кожного студента на кожному занятті за чотирибальною (традиційною) шкалою з використанням критеріїв оцінювання для відповідної дисципліни, розроблених з урахуванням стандартизованих узагальнених критеріїв оцінювання знань студентів. Підсумковий контроль знань здійснюється після вивчення програми модуля з дисципліни і проводиться на останньому занятті модуля.

Здобувачі вищої освіти зобов'язані поважати честь і гідність інших осіб; відповідально ставитись до своїх обов'язків, вчасно та добросовісно виконувати завдання, передбачені навчальними програмами та планами, освітньо-науковими програмами.

Здобувачі вищої освіти повинні бути присутнім на всіх навчальних заняттях, окрім випадків, викликаних поважними причинами (пропущені заняття повинні бути відпрацьовані відповідно до Положення про відпрацювання пропущених занять і незадовільних оцінок здобувачами вищої освіти Полтавського державного медичного університету (https://www.pdmu.edu.ua/storage/department-npr/docs_links/Tw1ZR7sjAmDI8i0uE6kRX5q2F80J6AiwtZ2dvVIQ.pdf)).

Здобувачі вищої освіти повинні ефективно використовувати час навчальних занять для досягнення освітніх цілей; під час контрольних заходів не використовувати джерела інформації (усні (підказки), письмові (роботи інших осіб), друковані (книги, методичні посібники), електронні (телефони, планшети), заборонені викладачем, відповідно до Положення про академічну доброчесність здобувачів вищої освіти та співробітників Полтавського державного медичного університету (https://www.pdmu.edu.ua/storage/n_process_vimo/docs_links/V7NzyqhQzHq53eACy2HY1G1IeuxV42DvO1Eq9tPA.pdf)).

Здобувач вищої освіти повинен дотримуватися навчально-академічної етики та графіка навчального процесу; бути витриманим, уважним. Заохочення можуть застосуватися до здобувачів вищої освіти, які сумлінно виконують перераховані вимоги, а стягнення до тих, хто систематично порушують їх, відповідно до

Положення про матеріальне заохочування за успіхи у навчанні студентів Полтавського державного медичного університету (https://www.pdmu.edu.ua/storage/app/public/department-npr/docs_links/RmhZx0Lx1V0c6zZkg1mCkcW6omo3enMM4uB6C5bT.pdf).

Опис навчальної дисципліни (анотація)

Зміст дисципліни «Психологія і культура» охоплює коло питань щодо формування уявлень студентів відносно історії і сьогодення розвитку психології в культурному контексті. У процесі її вивчення розглядаються основні закономірності та особливості розвитку психології на тлі цивілізаційних культурних процесів. Аналізується вплив відповідних знань на поведінку лікаря-психолога у рамках його практичної діяльності, що є основою для формування світогляду і практичних навичок майбутніх лікарів. У ході вивчення даної дисципліни у студентів формуються навички адаптації психологічних знань і методів до культурного контексту в процесі практичної діяльності.

Опанування курсу дає можливість студентам розуміти роль психології у загальних культурних процесах різних епох та сьогодення; навчитись визначати культурні особливості пацієнтів і відповідно модифікувати методи психологічних інтервенцій; впливати на процеси культурної адаптації із використання методів психології; навчитись будувати роботу лікаря-психолога на базі гармонійного поєднання культурної та фахової психологічної компетентності; опанувати адаптацію психологічних методів до культурного контексту; опанувати знання відносно особливостей міжособистісної психологічної взаємодії з урахуванням впливу культурних факторів; аналізувати негативні культурні тенденції, що впливають на суспільне ментальне здоров'я; виявляти та запобігати виникненню психологічних передумов щодо конфліктів на культурному ґрунті; вивчити культурні аспекти та психологічні засади збереження професійного здоров'я лікаря-психолога.

Пререквізити і постреквізити навчальної дисципліни (міждисциплінарні зв'язки)

Пререквізити:

- світова історія (знати історичні етапи розвитку людства);
- фізіологія (знати фізіологічні процеси функціонування ЦНС);
- філософія (знати епістемологічні тенденції на різних історичних етапах);
- загальна психологія (знати психологічні процеси, які лежать в основі формування свідомості, особистості та світогляду);
- медична психологія (знати психічні сфери, методи дослідження психологічного стану людини, основні методи психотерапії в роботі лікаря, вміння досліджувати психологічний стан людини, визначати тип акцентуації особистості, проводити профілактику та раннє розпізнавання конфліктогенної поведінки).

Постреквізити:

Навчальна дисципліна «Психологія і культура» закладає основи вивчення студентами загальної психології, медичної психології, філософії та спеціалізованих психологічних дисциплін.

Мета та завдання навчальної дисципліни:

– метою вивчення навчальної дисципліни є підвищення рівня теоретичних знань та практичних навичок студентів у сфері психологічних компетенцій. Опанування основ психології та ознайомлення культурним аспектом розвитку та актуального стану психології, що дає можливість студентам свідомо і більш функціонально впроваджувати у медичну практику ефективні методи допомоги пацієнтам.

– основними завданнями вивчення дисципліни є: ознайомити з тенденціям и та напрямками взаємодії психології і культури; надати знання з теорії та практики сучасних психологічних методів гармонізації міжкультурних процесів; висвітлити показання і обмеження для здійснення психогічних інтервенцій для вирішення проблемних ситуацій у сфері культури; укріплювати позитивну професійну мотивацію, сформувати уміння застосовувати окремі методи та методики психологічного втручання при наданні соціально-психологічної допомоги особистості у ситуаціях, пов'язаних із культуральними процесами; сприяти розвитку у студентів уміння застосовувати психологічні знання при організації власної поведінки в культурному аспекті.

Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна (інтегральна, загальні, спеціальні)

Згідно з вимогами стандарту навчальна дисципліна забезпечує набуття студентами

компетентностей:

- інтегральна:

Здатність розв'язувати складні задачі та проблеми в галузі охорони здоров'я за спеціальністю «Медична психологія» у професійній діяльності або в процесі навчання, що передбачає проведення досліджень і/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

- загальні:

1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
3. Здатність застосовувати знання у практичній діяльності.
4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
5. Здатність спілкуватися англійською мовою. Здатність використовувати міжнародні греко-латинські терміни, скорочення і кліше у фаховому усному й писемному мовленні.
6. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
7. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.
8. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
9. Здатність працювати в команді.
10. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.
11. Здатність реалізувати свої права й обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини та громадянина в Україні.

12. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності й досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку й ведення здорового способу життя.

- спеціальні (фахові, предметні):

1. Спроможність до проєктування процесу надання психологічної допомоги для гармонізації міжкультурних взаємодій: визначати підходи, план, види та принципи психологічної корекції конфліктних ситуацій у процесі міжкультурної взаємодії.

2. Спроможність визначати оптимальні стратегії поведінки у ситуаціях міжкультурної взаємодії.

3. Спроможність визначати тактику ведення конфліктних ситуацій на ґрунті міжкультурної взаємодії.

4. Спроможність моделювати і профілакувати дисгармонійні емоційно-поведінкові реакції в процесі міжкультурної взаємодії.

5. Спроможність до організації і проведення просвітницьких та тренінгових заходів для спеціалістів та волонтерів, які працюють у сферах дотичних до міжкультурної взаємодії.

Результати навчання для навчальної дисципліни:

по завершенню вивчення навчальної дисципліни студенти повинні:

знати:

1. Загальну характеристику історичних етапів взаємодії психології та культури;

2. Принципи та напрямки корекції конфліктних ситуацій у сфері міжкультурної взаємодії;

3. Характеристики умов гармонійної міжкультурної взаємодії;

4. Особливості стереотипних емоційно-поведінкових реакцій, що властиві представникам різних культур.

вміти:

1. Виділяти й ідентифікувати провідні психологічні фактори, що відіграють роль у формуванні гармонійних міжкультурних взаємодій.

2. Збирати інформацію про культурні особливості, що впливають на адаптацію у полікультурному середовищі.

3. Призначати й аналізувати додаткові (обов'язкові та за вибором) методи обстеження для пацієнтів із ознаками дезадаптації у сфері міжкультурної взаємодії.

4. Визначати тактику психологічної адаптації у полікультурному середовищі та при зміні культурного середовища.

5. Дотримуватися здорового способу життя, користуватися прийомами саморегуляції та самоконтролю.

6. Дотримуватися вимог етики, біоетики та деонтології у своїй фаховій діяльності.

Тематичний план практичних занять за модулями і змістовими модулями із зазначенням основних питань, що розглядаються на практичному занятті

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Культура. Дефініції та історичні етапи розвитку.	2
2.	Психологія і культура періоду архаїки.	2
3.	Психологія і культура стародавнього Єгипту.	2
4.	Психологія і культура Греції у період античності.	2
5.	Психологія і культура Риму в період античності.	2
6.	Психологія і культура індійської цивілізації.	2
7.	Психологія і культура Китаю.	2
8.	Психологія і культура Русі.	2
9.	Психологія і культура Середньовіччя у Європі.	2
10.	Психологія і культура епохи модерну.	2
11.	Формування «фаустівського світу».	2
12.	Психологія і культура епохи постмодерну.	2
13.	Психологічно кризові тенденції сучасної культури.	2
14.	Психологія полікультуралізму.	2
15.	Поняття метамодерну і сучасна культура.	2
Усього		30

Самостійна робота

№п/п	Тема	Кількість годин
1	Архаїчний світогляд	2
2	Міфи і наративи.	2
3	Психоаналітичний погляд на мистецтво.	2
4	Психологічні передумови формування релігійного світогляду.	2
5	Історичні, філософські та культурні передумови формування християнства.	2
6	Психотерапевтичні аспекти релігійних практик	2
7	Ставлення до народження і смерті у рамках архаїчного світогляду	2
8	Ставлення до народження і смерті у рамках релігійного світогляду	2
9	Психологічні аспекти філософії Стародавньої Греції	2
10	Сексуальна культура Стародавньої Греції	2
11	Психологічний контекст мистецтва Стародавньої Греції	2
12	Політична культура Стародавньої Греції	2
13	Психологічні аспекти філософії Стародавнього Риму.	2
14	Сексуальна культура Стародавнього Риму.	2
15	Психологічний контекст мистецтва стародавнього Риму.	2
16	Політична культура Стародавнього Риму.	2
17	Мистецькі і духовні практики Китаю.	2
18	Мистецькі і духовні практики Японії.	2
19	Мистецькі і духовні практики Індії.	2
20	Мистецтво і релігія у Середньовіччі.	2

21	Психологічні аспекти іконоборства	2
22	Доба Ренесансу у культурі і психології.	2
23	Психологія і культура Декадансу.	2
24	Десакралізація як психологічна тенденція.	2
25	Психологічне підґрунтя тенденцій Модерну у мистецтві.	2
26	Психологічні аспекти авангардизму у мистецтві.	2
27	Психологія Модерну у поемі Йогана Вальфганга фон Гете «Фауст».	2
28	Психологічні передумови кризи модерну і формування тенденцій постмодерну.	2
29	Погляди Освальда Шпенглера на історію цивілізації.	2
30	Феноменологічна онтологія Мартіна Хайдеггера.	2
Усього		60

Індивідуальні завдання

Виконання індивідуального завдання передбачає підготовку повідомлення або написання реферату на основі опрацювання першоджерел на одну із запропонованих тем:

1. Архаїчний світогляд.
2. Міфи і наративи.
3. Психоаналітичний погляд на мистецтво.
4. Психологічні передумови формування релігійного світогляду.
5. Історичні, філософські та культурні передумови формування християнства.
6. Психотерапевтичні аспекти релігійних практик.
7. Ставлення до народження і смерті у рамках архаїчного світогляду.
8. Ставлення до народження і смерті у рамках релігійного світогляду
9. Психологічні аспекти філософії Стародавньої Греції.
10. Сексуальна культура Стародавньої Греції.
11. Психологічний контекст мистецтва Стародавньої Греції
12. Політична культура Стародавньої Греції
13. Психологічні аспекти філософії Стародавнього Риму.
14. Сексуальна культура Стародавнього Риму.
15. Психологічний контекст мистецтва стародавнього Риму.
16. Політична культура Стародавнього Риму.
17. Мистецькі і духовні практики Китаю.
18. Мистецькі і духовні практики Японії.
19. Мистецькі і духовні практики Індії.
20. Мистецтво і релігія у Середньовіччі.
21. Психологічні аспекти іконоборства
22. Доба Ренесансу у культурі і психології.
23. Психологія і культура Декадансу.
24. Десакралізація як психологічна тенденція.
25. Психологічне підґрунтя тенденцій Модерну у мистецтві.
26. Психологічні аспекти авангардизму у мистецтві.
27. Психологія Модерну у поемі Йогана Вальфганга фон Гете «Фауст».

28. Психологічні передумови кризи модерну і формування тенденцій постмодерну.

29. Погляди Освальда Шпенглера на історію цивілізації.

30. Феноменологічна онтологія Мартіна Хайдеггера.

Перелік питань, який повинен засвоїти студент при вивченні навчальної дисципліни

1. Основні аспекти взаємодії психології і культури.

2. Варіанти класифікації історичних етапів розвитку психології та культури.

3. Сутність сучасного розуміння мультикультуралізму.

4. Завдання медичного психолога в аспекті міжкультурних взаємодій.

5. Основні вимоги до освіти медичного психолога в аспекті культури.

6. Концепція цивілізаційних прасимволів Освальда Шпенглера.

7. Загальна характеристика модернізму в психології і культурі.

8. Сучасний стан і психологічні проблеми міжкультурної взаємодії.

9. Теоретико-методологічні засади феноменологічної онтології Мартіна Хайдеггера.

10. Проблеми культурних аспектів етики і деонтології медичного психолога у професійній діяльності.

11. Способи вирішення і запобігання психологічних конфліктів із культурним підґрунтям.

12. Розуміння культурного аспекту у психотерапевтичному процесі.

13. Психологічні основи міжкультурної взаємодії у лікувально-діагностичному процесі.

14. Психосоматичні механізми як прояв культурних конфліктів.

15. Культура симулякрів у концепції Жана Бодріяра.

16. Сублімативні механізми мистецтва у психодинамічній концепції З. Фрейда.

18. Культура і колективне несвідоме у концепції К.Г. Юнга.

19. Поняття культурного конфлікту.

20. Кризові тенденції сучасної техногенної культури.

21. Фактори, закономірності та періоди формування культурної ідентичності.

22. Особливості психології суспільства постмодерну.

23. Психологія і культура в умовах війни.

24. Арт-терапія і психодрама як методи психотерапії.

25. Поняття метамодерну у психології і культурі.

26. Міфи і нарративи у психотерапевтичній практиці медичного психолога.

27. Техніки, що використовуються для лікування культурних фобій.

28. Особливості ведення із проявами культурної дезадаптації.

29. Культурні аспекти професійного вигорання.

30. Підходи до розуміння релігійних конфліктів і їх профілактики.

Форма підсумкового контролю успішності навчання

Формою підсумкового контролю успішності навчання з дисципліни є залік.

Залік з дисципліни «Психологія і культура» – це форма підсумкового контролю, що полягає в оцінці засвоєння студентами навчального матеріалу виключно на підставі результатів поточного навчання відповідно програми з

дисципліни і не передбачає окремого навчального заняття для приймання заліку. На останньому тематичному навчальному занятті після закінчення обговорення теми заняття викладач навчальної групи оголошує суму балів студента за результатами поточного контролю і за виконання індивідуального завдання.

Оцінка з дисципліни визначається як сума оцінок поточної навчальної діяльності у балах, що виставляються на кожному практичному занятті за відповідною темою і кількістю балів за виконання індивідуального завдання. Результати складання заліків оцінюються за двобальною шкалою: «зараховано», «не зараховано».

Студент отримує оцінку «зараховано», якщо він виконав усі види робіт, передбачених навчальною програмою з дисципліни, відвідав усі лекції та семінарські заняття, визначені тематичними планами, а за наявності пропусків – своєчасно їх відпрацював, набрав загальну кількість балів не менш як 122. Максимальна кількість балів, яку може набрати студент з дисципліни за поточну навчальну діяльність і виконання індивідуального завдання – 200 балів.

Самостійну роботу студентів оцінюють під час поточного контролю на практичному занятті.

Система поточного та підсумкового контролю

Викладач обов'язково оцінює успішність кожного студента на кожному занятті за чотирибальною (традиційною) шкалою з використанням затверджених цикловою методичною комісією критеріїв оцінювання, розроблених з урахуванням стандартизованих узагальнених критеріїв оцінювання знань студентів.

Оцінка успішності є інтегрованою (оцінюються всі види роботи студента як під час підготовки до заняття, так і під час заняття) за критеріями, які доводяться до відома студентів на початку вивчення дисципліни.

Конвертація поточної оцінки, виставленої за традиційною 4-бальною шкалою, в багатобальну на кожному занятті не проводиться.

Форми оцінювання поточної навчальної діяльності стандартизовані і включають контроль теоретичної та практичної підготовки.

Конвертація оцінки за традиційною 4-бальною шкалою у багатобальну (максимум 200 балів) проводиться лише після поточного заняття, яке передуює підсумковому модульному контролю. Конвертація проводиться за таким алгоритмом:

а) підраховується середня оцінка студента за традиційною 4-бальною шкалою, отримана протягом поточних занять, що належать до цього модулю (з точністю до сотих балу);

б) для одержання конвертованої багатобальної сумарної оцінки поточної успішності за модуль середня оцінка, отримана за традиційною 4-бальною шкалою, помножується на коефіцієнт. Винятком є випадок, коли середня за традиційною 4-бальною шкалою оцінка становить 2 бали. У цьому разі студент отримує 0 балів за багатобальною шкалою;

в) середній бал поточної успішності розраховується на загальну кількість занять у модулі.

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент за поточну діяльність під час вивчення навчальної дисципліни складає 200 балів.

Мінімальна кількість балів за навчальну дисципліну, яку повинен набрати студент при його вивченні для отримання оцінки «зараховано» складає 122 бали.

Оцінювання індивідуальних завдань студента

Бали за індивідуальні завдання нараховуються студентові лише за умов успішного їх виконання та захисту.

Кількість балів, яка нараховується за різні види індивідуальних завдань, залежить від їхнього обсягу та значимості. Вони додаються до суми балів, набраних студентом на заняттях під час поточної навчальної діяльності.

Оцінювання самостійної роботи студентів

Самостійна робота студентів, яка передбачена темою заняття поряд із аудиторною роботою, оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті.

Методи навчання

У процесі викладання дисципліни застосовуються різні методи навчання:

– за джерелом інформації та формування умінь і навичок: вербальні, наочні та практичні.

– в залежності від основних дидактичних завдань: отримання нових знань, формування вмінь та навичок, перевірки й оцінки знань, а також

– усне обговорення питань теми із залученням більшої частини студентів групи;

– бліц-опитування;

– дискусії з проблемних ситуацій;

– реферативні виступи;

– тестування в письмовій формі;

– виконання письмових завдань тощо.

Результат самостійної позааудиторної роботи студента відтворюється у формі представлення стендових доповідей або захисту реферативних робіт.

Оцінка успішності студента з дисципліни є рейтинговою і виставляється за багатобальною шкалою.

Кількість балів за дисципліну розглядається як сумарний бал, що включає поточну успішність, додаткові бали за виконання індивідуальної роботи.

Методи контролю: усний, письмовий, програмований контроль.

Методичне забезпечення

1. Робоча програма навчальної дисципліни «Психологія і культура».

2. Плани практичних занять з дисципліни.

3. Завдання для самостійної роботи студентів.

4. Методичні вказівки для самостійної роботи студентів під час підготовки до практичного заняття та на занятті.

5. Методичні рекомендації для викладачів.

6. Питання та завдання для поточного контролю знань і вмінь студентів.

7. Тестові завдання з дисципліни II рівня.

8. Ситуаційні задачі з дисципліни II рівня.

9. Ілюстративні матеріали.

Рекомендована література

Базова:

1. Бурдяк В.І., Ротар Н.Ю. Політична культура Європи в контексті інтеграційних процесів: Монографія. – Чернівці, 2004.
2. Кузнецова Т.В. Психологія культури (психолого-філософський аналіз). Курс лекцій. Київ, 2005. 152 с.
3. Львовичкіна А.М. Етнопсихологія. – К., 2002.
4. Медична психологія [Текст]: підручник для студ. мед. вищ. навч. закл. Т1.: Загальна медична психологія / за ред Г.Я. Пилягіної [Пилягіна Г.Я., Хаустова О.О., Чабан О.С., Аймедов К.В., Асєєва Ю.О.]. - Вінниця: Нова Книга, 2020. - 288 с.
5. Пірен М.І. Основи політичної психології. Навчальний посібник // К., 2003.
6. Herskovits, M. Cultural Anthropology [Text] / M. Herskovits. – N. Y., 1955. – P. 351. 13. The Psychoanthropology of American Culture [Text] / H. F. Stien. – N. Y., 1985. – P. 10, 11, 14. 14.
7. Sumner, W., Keller A. The Science of Society [Text] / W. Sumner, A. Keller. – New Haven, 1927. – P. 46–47.
8. Рибалка В.В. Визначення поняття психологічної культури особистості / Розвиток психологічної культури учнівської молоді в системі неперервної професійної освіти // Навч.-метод. посібник: За ред. В.В.Рибалки. – К., 2005. – С. 8-17.

Допоміжна:

1. Пірен М. Проблеми формування сучасної української еліти // Соціальна психологія. – 2004. – № 2 (4). – С. 38–48.
2. Васильченко О. Методи психосемантики в дослідженні соціальних уявлень // Соціальна психологія. – 2004. №2(4). – с 19-38.
3. Вічалковська Н.К. Техніки психодрами в психокорекційній роботі: методичні рекомендації.- Луцьк.: СНУ імені Лесі Українки, 2018. 17 с.
4. Цимбалістий Б. Політична культура українців // Сучасність. – 1994. - №3-4.
5. Каліна Н.Ф. Психотерапія: Підручник. К.: Академвидав, 2010. 288 с.
6. Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи. Навчальний посібник. Том 3. – Київ, 2018. – 236 с.
7. Пищик О. В. Розвиток комунікативної культури керівника закладів професійної (професійно-технічної) освіти Професійна освіта, Київ: Пед. преса, 2019. №1(82). С. 41-43.
8. Пищик О. В. Розвиток критичного мислення майбутнього педагога в умовах модернізації освіти. Наукове періодичне видання «Київський науково-педагогічний вісник». Київ: «Київська наукова організація педагогіки та психології». 2020. № 21 (21). С. 101 – 107.
9. Пищик О. В. Взаємозв'язок професійної та комунікативної культури керівників професійно-технічних навчальних закладів. Педагогічний процес: теорія і практика. Київ: Київ. ун-т ім. Бориса Грінченка, 2017. №3. С.111–116.

10. Пищик О. В. До аналізу стану розвитку комунікативної культури керівників професійно-технічних навчальних закладів. Електронний збірник наукових праць Запорізької обласної академії післядипломної педагогічної освіти. 2018. №2 (31). URL: http://www.zoippo.zp.ua/pages/el_gurnal/pages/vip_31.html.

Інформаційні ресурси

1. Електронна бібліотека Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського (www.nbuv.gov.ua);
2. www.psylib.kiev.ua – он-лайн бібліотека
3. https://pidruchniki.com/11510225/psihologiya/literatura_psihoterapiya - Навчальні матеріали онлайн.
4. Бібліотека Гумер. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Pravo/istrp/index.php
5. Фонд «Демократичні ініціативи» // Веб-сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dif.org.ua/ua/>
6. Українське демократичне коло [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://polityka.in.ua/info/404.htm>
7. Київський міжнародний інститут соціології [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kiis.com.ua/ua/news/view-86.html>

Розробник (розробники): завідувач кафедри психіатрії, наркології та медичної психології, д.мед.н, професор закладу вищої освіти *Андрій Скрипніков*, д.мед.н., професор закладу вищої освіти *Рустам Ісаков*, д.мед.н., професор закладу вищої освіти *Лариса Герасименко*